

Załącznik
do Uchwały Nr ... /2016
Rady Miejskiej w Książu Wlkp.
z dnia ... .. 2016 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY KSIĄŻ WLKP.
NA LATA 2017-2022**

Książ Wlkp., listopad 2016 r.

Spis treści

Wstęp	
1. Metodologia prac nad Strategią	
1.1. Cel i korzyści wynikające z opracowania Strategii	
1.2. Struktura i standardy Strategii	
2. Podstawy prawne	
2.1. Dokumenty europejskie	
2.2. Dokumenty krajowe	
2.3. Dokumenty wojewódzkie	
2.4. Lokalne dokumenty programowe i programy wspierające	
3. Diagnoza społeczno - demograficzna Gminy Książ Wlkp. Sformułowanie misji i wizji...	
3.1. Położenie i demografia	
3.2. Sytuacja gospodarcza na lokalnym rynku pracy	
3.3. Infrastruktura społeczna	
3.4. Pomoc społeczna	
3.5. Analiza SWOT	
3.6. Misja i wizja. Identyfikacja obszarów strategicznych	
4. Identyfikacja problemów społecznych Gminy Książ Wlkp. na podstawie przeprowadzonej ankiety oraz danych zebranych przez OPS w Książu Wlkp.	
4.1. Ubóstwo i bezrobocie	
4.2. Problemy osób starszych i niepełnosprawnych	
4.3. Przemoc w rodzinie	
4.4. Kwestia uzależnień i rozwiązywania problemów alkoholowych	
4.5. Wsparcie rodziny i piecza zastępcza	
4.6. Wnioski	
5. Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania Strategii w kontekście wyników badań.....	
5.1. Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem	
5.2. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy	
5.3. Integracja osób z niepełnosprawnością	
5.4. Wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i chorych. Promocja zdrowia	

5.5. Rozwój i aktywizacja potencjału społecznego na rzecz rozwoju lokalnego	
6. Monitoring i ewaluacja Strategii	
7. Zakończenie	
8. Bibliografia	
9. Spis fotografii, tabel i wykresów	

Wstęp.

Współczesna polityka społeczna, a szczególnie pomoc społeczna wyposażona jest w różnego rodzaju instrumenty służące wspieraniu osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, czy borykających się z różnorodnymi problemami społecznymi. Problemy te, a zwłaszcza: ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz problemy osób starszych i niepełnosprawnych, powodują izolację, marginalizację oraz dezintegrację społeczną. Są więc zjawiskiem niepożądanym, krytycznie ocenianym, możliwym jednakże do wyeliminowania poprzez odpowiednie działania zbiorowości. Każdy jednak z problemów wymaga odrębnego traktowania i innego sposobu jego rozwiązania. Priorytetem stają się tu przedsięwzięcia mające na celu zmniejszanie wykluczenia, dążenie do społecznej integracji, a w konsekwencji do eliminacji ujemnych skutków wszystkich tych negatywnych zjawisk. Jednym z takich działań jest przygotowanie, a następnie wdrożenie w życie, Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Potrzeba jej opracowania – poza wskazanymi wyżej powodami – wynika wprost z dyspozycji art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto, obowiązująca dotychczas strategia, poza tym, że w bieżącym roku traci swoją ważność, w pewnym stopniu stała się dokumentem, który zdezaktualizował się chociażby przez fakt powstawania zupełnie nowych zjawisk i problemów społecznych. Do tych ostatnich zaliczyć można – dostrzegany coraz częściej w naszym kraju - problem uzależnienia od instytucji udzielających wsparcia, powodujący u osób, których dotyczy, pogłębianie się niesamodzielności życiowej. Z drugiej strony, w ciągu ostatnich lat, pojawiły się nowe instrumenty wspierające rozwiązanie problemów społecznych. Wystarczy wspomnieć tu chociażby szeroko rozumianą sferę ekonomii społecznej.

Powyższe jednoznacznie pokazuje, że strategia rozwiązywania problemów społecznych ma charakter dynamiczny, który wymaga permanentnego monitorowania i dostosowania się do zmieniających celów i warunków społeczno-ekonomicznych. Ponadto, w procesie jej przygotowywania, a następnie realizacji konieczne jest współdziałanie różnych instytucji

i organów administracji samorządowej i rządowej, a także organizacji pożytku publicznego. Taka zasada współpracy jest jednym z zasadniczych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Nie tylko w tym zakresie ma miejsce odwołanie do polityki społecznej UE. Należy zauważyć, że przedmiotowy dokument musi być i jest zgodny, z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej, dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, krajowym i samorządowym, co umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m. in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Strategia stanowi podstawę do opracowania projektów i programów pomocy społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książ Wlkp. na lata 2017 – 2022 będąca długofalową wizją działań zmierzających do dokonania trwałej zmiany społecznej, wskazuje zidentyfikowane w naszej Gminie problemy społeczne, wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić do ich rozwiązania oraz do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Konsekwentnie realizowana przez współpracujące ze sobą, różne podmioty, ma szansę przyczynić się do skutecznego eliminowania, czy minimalizowania niekorzystnych zjawisk społecznych w naszej Gminie.

1. Metodologia prac nad Strategią.

W pracach nad Strategią uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, ochrony zdrowia, policji, a także mieszkańcy, którzy włączeni byli zarówno na etapie diagnozowania problemów społecznych, biorąc udział w badaniu ankietowym, jak i po przygotowaniu projektu dokumentu, uczestnicząc w konsultacji nad jego zapisami.

Okres realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Książ Wlkp. na lata 2017 – 2022 obejmuje sześć lat. Skuteczność wyznaczonych w niej działań będzie zależała od posiadanych i pozyskanych przez Gminę środków finansowych, jak i współpracy przedstawicieli samorządowych i partnerów społecznych.

Prace na Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książ Wlkp. na lata 2017- 2022 przebiegły w czterech etapach.

Pierwszym z nich było diagnozowanie, dokonane w celu oceny sytuacji Gminy w wybranych obszarach problemowych. Analizie poddane zostały m. in. dane dotyczące sytuacji na lokalnym rynku pracy, infrastruktury społecznej oraz pomocy społecznej.

Drugim etapem było prognozowanie. Obejmowało ono zdefiniowanie głównych kierunków działania oraz oczekiwanych zmian, do których powinny one doprowadzić. Zdefiniowano pięć głównych celów strategicznych odnoszących się do takich kwestii jak: wsparcie rodziny i dziecka, rynek pracy, integracja osób z niepełnosprawnością, pomoc osobom chorym i starszym oraz aktywizacja i rozwój potencjału społecznego na rzecz rozwoju lokalnego.

Etap trzeci wiązał się z programowaniem, a więc rozpisaniem Strategii na szczegółowe priorytety i formy realizacji, w tym konkretne typy zadań, które należy podjąć, aby sprostać wyznaczonym wyzwaniom.

Czwarty etap prac dotyczył kwestii zaplanowania procesu wdrażania, w ramach którego wyróżnione w Strategii działania przypisane zostały do określonych sieci instytucji oraz do konkretnych środków finansowania. Określone zostały wskaźniki umożliwiające monitorowanie procesu wdrażania kolejnych kroków.

Powyższe prace nad Strategią zapewniają spójność, a także umożliwiają efektywne wdrażanie oraz ocenę jej skuteczności w przyszłości.

1.1. Cel i korzyści wynikające z opracowania Strategii.

Proces zarządzania Gminą w szczególności w aspektach jej rozwoju, musi mieć charakter aktywny i być nastawiony na kreowanie przyszłości, a więc winien być oparty na podejściu strategicznym. Analizy strategiczne pozwalają poznać ogólną sytuację organizacji przez badanie jej zasobów i działalności oraz rozpoznanie otoczenia zewnętrznego. Stanowią podstawę do ustalenia jej strategii i celów.

Celem opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książ Wlkp. na lata 2017 – 2022 będącej podstawowym i jednym z ważniejszych dokumentów samorządu gminnego, jest:

- strategiczne zaplanowanie i realizowanie aktywnej polityki społecznej na poziomie lokalnym oraz wytyczenie kierunków działań w zakresie rozwoju potencjału instytucjonalnego i społecznego gminy,
- wypracowanie sprawnego i efektywnego programu pomocy, który umożliwi skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych oraz będzie przeciwdziałał wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Strategia ma dać ramy prawne poczynań Gminy w szeroko rozumianych działaniach na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Działania podejmowane przez różne podmioty publiczne i prywatne, w ramach przyjętej i powszechnie akceptowanej Strategii przynieść mogą w dalszej perspektywie wiele wymiernych korzyści.

Wśród oczekujących różnego rodzaju pomocy, szczególnych działań wymagają dzieci i młodzież, osoby pozostające bez zatrudnienia, osoby niepełnosprawne, chore i starsze, a także rodziny dotknięte problemem przemocy, uzależnieniem od alkoholu, wymagające kompleksowego wsparcia. W zakresie działań adresowanych do wymienionych grup, zadania objęte niniejszą Strategią nie dają recepty, nie są sposobem na rozwiązanie wszystkich problemów czy usunięcie zagrożeń. Mają stanowić rodzaj oferty np. skierowanej do dzieci i młodzieży w zakresie spędzenia wolnego czasu – z jednej strony, z drugiej – wspomóc rodziców i m. in. placówki oświatowe, w ich codziennych działaniach. Strategia ma stanowić próbę pomocy, która będzie wymagała czasu jak i środków finansowych.

Działania ujęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przekładają się już na budżet Gminy 2017 r.

1.2. Struktura i standardy Strategii.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma w założeniach pełnić rolę schematu integrującego działania poszczególnych uczestników życia społecznego w Gminie. Strategia ma charakter społeczny i oparta jest na partnerstwie. Dokument winien być – według potrzeb i możliwości – aktualizowany.

Dokument w swojej strukturze podzielony jest na trzy zasadnicze części: wstępną, diagnostyczną oraz programową. Nakreśla wizję i cele oraz kierunki działań, które podejmowane będą w obrębie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i innych podmiotów niepublicznych oraz autorskich i lokalnych rozwiązań dostosowanych do specyfiki potrzeb środowiska w dziedzinie polityki społecznej, wykorzystując posiadane zasoby i środki finansowe lokalnego samorządu oraz środki finansowe możliwe do pozyskania z różnych źródeł, a w szczególności z Unii Europejskiej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książ Wlkp. na lata 2017 – 2022 spełnia poniższe standardy:

- planowania strategicznego dokonano na podstawie obiektywnej oceny społecznego i ekonomicznego charakteru społeczności lokalnej i jej miejsca na mapie regionu,

- powstała w oparciu o diagnozę środowiska lokalnego, w szczególności problemów społecznych i potrzeb mieszkańców Gminy,
- odpowiada na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców Gminy Książ Wlkp.,
- określone problemy i potrzeby przekładają się na cele nadrzędne, cele operacyjne oraz działania,
- wyznacza cele i zadania dla rozwiązywania zdefiniowanych problemów społecznych,
- uwzględnia lokalne zasoby i możliwości do rozwiązywania problemów,
- dąży do integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- zakłada koordynację działań różnych służb i partnerów społecznych oraz usług socjalnych, a także poprawę ich efektywności,
- zakłada współpracę, partnerstwo, współdziałanie służb i specjalistów w celu osiągnięcia trwałych rezultatów,
- ma charakter stały, ciągły i długofalowy,
- opiera się na stałej zawodowej kadrze uwzględniając współpracę z wolontariuszami oraz lokalnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi,
- uwzględnia aktywną politykę społeczną,
- jest zharmonizowana z europejskimi, krajowymi, wojewódzkimi i lokalnymi dokumentami strategicznymi,
- jest dokumentem nadrzędnym w stosunku do wdrożonych już programów z zakresu zagadnień problematyki społecznej.

2. Podstawy prawne.

Różnorodność problemów społecznych występujących w Gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości, w tym m.in.:

- ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.),
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930 ze zm.),
- ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 ze zm.),
- ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 1828 ze zm.),
- ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r., poz. 645 ze zm.),

- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390),
- ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1793 ze zm.),
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r., poz. 575 ze zm.),
- ustawę z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2016 r., poz. 157),
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487 ze zm.),
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r., poz. 224 ze zm.),
- ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r., poz. 546 ze zm.),
- ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.),
- ustawę z dnia 29 maja 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 1817),
- ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1518 ze zm.),
- ustawę z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2016 r., poz. 599 ze zm.),
- ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 7 września 2007 r. (Dz. U. z 2016 r., poz. 169 ze zm.),
- ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy, o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1610),
- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r., poz. 2082 ze zm.),
- ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r., poz. 380 ze zm.),
- ustawę z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014 r. poz. 567 ze zm.),

- ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r., poz. 195 ze zm.),
- ustawę z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2016 r., poz. 785 ze zm.).

2.1. Dokumenty europejskie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książ Wlkp. na lata 2017-2022 jest dokumentem zgodnym z założeniami polityki społecznej UE, co stwarza możliwości korzystania z funduszy unijnych skierowanych na rozwiązanie różnorodnych problemów społecznych.

Politykę społeczną Wspólnoty Europejskiej określają traktaty i inne dokumenty odnoszące się do zagadnień społecznych. Najważniejsze z nich to: Wspólnotowa Karta Praw Socjalnych Pracowników, Traktaty z Maastricht i Amsterdamski. Głównym założeniem polityki społecznej UE jest zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego metodą otwartej koordynacji, w ramach której podstawowe cele dla wszystkich krajów są ustalane wspólnie, a następnie przedkładane na strategię poszczególnych państw. Strategia Polityki Społecznej otworzyła Polsce dostęp do najważniejszego instrumentu finansowego, jakim jest Europejski Fundusz Społeczny. Zadania realizowane przez fundusz to m. in. zwalczanie bezrobocia, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu czy promowanie kształcenia ustawicznego.

EUROPA 2020 - jest nową strategią gospodarczą Unii Europejskiej zastępującą Strategię Lizbońską. Nowe wyzwania, w tym m.in. światowy kryzys finansowy, zmusiły Europę do redefinicji zarówno celów, jak i instrumentów wspierających rozwój gospodarczy.

Komisja Europejska w Strategii EUROPA 2020 przedstawia 7 projektów przewodnich, które umożliwiają postępy w ramach każdego z priorytetów, m. in.

- „Mobilna młodzież”,
- „Europejska agenda cyfrowa”,
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”,
- „Europejski program walki z ubóstwem”.

W odniesieniu do takich zdefiniowanych priorytetów, niniejszy dokument jak najbardziej odpowiada założeniom Strategii EUROPA 2020.

2.2. Dokumenty krajowe.

Na płaszczyźnie krajowej Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książ Wlkp. na lata 2017 – 2022 zgodna jest w swych założeniach i proponowanych kierunkach działań z następującymi dokumentami:

- ustawą z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej,
- **Strategią Rozwoju Kraju 2020**, która za konieczne uznaje kompleksowe ujęcie działań w zakresie bezpieczeństwa socjalnego obywateli znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości,
- **Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020**, której głównym celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Cele szczegółowe Strategii to m. in. wzrost zatrudnienia i wydłużenie aktywności zawodowej,
- **Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020**
- **Nowym wymiarem aktywnej integracji**, ustanowionym w celu realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2020 oraz Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,
- **Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej**, który jest programem rozwoju w rozumieniu art. 15, ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240, ze zm.) i stanowi tym samym dokument o charakterze operacyjno - wdrożeniowym, utworzony w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju – Strategii Rozwoju Kraju 2020 oraz Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz innych strategii rozwoju.

2.3. Dokument wojewódzki.

Idąc śladem Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku, głównym zadaniem szeroko rozumianej polityki społecznej jest kształtowanie zasad podziału, regulowanie instytucjonalnej struktury sfery społecznej oraz systemów finansowo - ekonomicznych i ich funkcjonowania, jak również tworzenie warunków dla samorządności i współuczestnictwa adresatów działań.

W toku realizacji polityki społecznej powinny być uruchamiane cztery następujące kluczowe formy działań w zależności od potrzeb, warunków środowiskowych oraz zasobów ludzkich, infrastrukturalnych i finansowych:

- wspieranie w zagrożeniu – interwencja w postaci likwidacji niedoborów, rozwiązywania istniejących problemów i zaspokajania potrzeb po stwierdzeniu, co się komu przydarzyło,
- wyprzedzanie zdarzeń – asekuracja, czyli przewidywanie tego, co może przytrafić się jednostce lub grupie, zapobieganie tym przewidywanym sytuacjom, generowanie pola aktywności i samodzielności podmiotów, zasadami polityki społecznej i ustawodawstwem,
- współuczestnictwo – partycypacja i integracja społeczna, budowanie warunków, rozwoju oraz współuczestnictwa ludzi i podmiotów instytucjonalnych, w podejmowaniu decyzji oraz realizacji celów i zadań z zakresu polityki społecznej,
- wyrównywanie szans – kompensacja, ochrona rozwoju, odbudowa statusu materialnego i społecznego zgodnie z obowiązującymi.

Powyższe formy działania uwzględnione zostały w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książ Wlkp. na lata 2017-2022.

2.4. Lokalne dokumenty programowe i programy wspierające.

Wśród lokalnych strategicznych dokumentów, które bezpośrednio czy pośrednio dotyczą kwestii podejmowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i są z nią kompatybilne bądź spójne, wyróżnić należy:

- Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 – 2020,
- Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014 – 2020,
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
- Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Książ Wielkopolski na lata 2014 - 2020,
- Roczny Program Współpracy Gminy Książ Wlkp. z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2017,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2017 rok,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2013 - 2017,

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Książ Wlkp. na lata 2015-2020.

3. Diagnoza społeczno - demograficzna Gminy Książ Wlkp.

W procesie opracowywania Strategii wykorzystano dane pochodzące z Urzędu Miejskiego w Książu Wlkp., Ośrodka Pomocy Społecznej w Książu Wlkp., Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Książu Wlkp., Powiatowego Urzędu Pracy w Śremie oraz miejscowych ośrodków zdrowia.

Korzystając z danych dostępnych w statystyce publicznej przygotowano diagnozę społeczno-demograficzną Gminy.

3.1. Demografia i położenie.

Miejsce zamieszkania jest kryterium, które w dużej mierze determinuje kontakty ze środowiskiem zewnętrznym. Rodzina miejska jest raczej wyizolowana ze środowiska lokalnego i w mniejszym stopniu poddana jego kontroli. To pozwala na samodzielne konstruowanie stosunków i relacji wewnątrzrodzinnych z jednej strony, z drugiej zaś, jest ona zdana głównie na siebie w radzeniu sobie z problemami i kryzysami. Brak jej oparcia w krewnych, sąsiadach. Rodzina wiejska natomiast funkcjonuje w obrębie małej społeczności lokalnej, utrzymując z nią częste i bliskie kontakty, które wpływają na życie rodzinne ¹.

Gmina Książ Wlkp. to gmina miejsko - wiejska położona w zachodniej części Polski, w środkowej części województwa wielkopolskiego, we wschodniej części powiatu śremskiego. Gmina graniczy z sześcioma innymi gminami, tj. Gminą Dolsk i Śrem leżącymi na terenie powiatu śremskiego, Gminą Krzykosy, Nowe Miasto nad Wartą i Zaniemyśl z powiatu średzkiego oraz Gminą Jaraczewo z powiatu jarocińskiego.

Siedziba Gminy znajduje się w mieście Książ Wielkopolski. Gminę tworzy miasto Książ Wielkopolski i 21 sołectw: Chwałkowo Kościelne, Chrząstowo, Brzóstownia, Gogolewo, Jarosławki, Kielczynek, Kołacin, Konarskie, Konarzyce, Łęzek, Ługi, Mchy, Radoszkowo, Radoszkowo Drugie, Sebastianowo, Sroczewo, Świączyń, Włóściejewki, Włóściejewice, Zaborowo i Zakrzewice.

---

¹ D. Gębuś, *Rodzina. Tak, ale jaka?*, Warszawa 2006, s. 28-29.

Gmina Książ Wlkp. to gmina o charakterze głównie rolniczym. Większość powierzchni zajmują indywidualne gospodarstwa rolne, dzierżawy gruntów rolnych po byłych państwowych gospodarstwach rolnych oraz spółdzielnie produkcyjne².

Nie ma uciążliwego dla środowiska przemysłu ciężkiego, a warunki sprzyjają rozwojowi turystyki krajobrazowej i pobytowej.

Gmina Książ Wlkp. obejmuje tereny o charakterze wiejskim, jak i miejskim, stąd problemy społeczne, jakie występują na jej obszarze są bardzo różnorodne, tzn. występują obok siebie problemy typowe dla obszarów wiejskich (rodziny popegeerowskie) jak i miejskich (skupiska rodzin z dysfunkcjami na niewielkich obszarowo terenach o ścisłej zabudowie).

W latach 2002-2016 liczba mieszkańców wzrosła o 2,9 %. W badanym okresie, w 2013 roku Gminę Książ Wlkp. zamieszkiwało 8 580 osób, w roku 2014 - 8 592. Tymczasem na koniec 2015 roku, wszystkich mieszkańców było łącznie 8 579, z czego 49,7 % stanowiło kobiety. Gminę zamieszkuje ok. 14% ludności powiatu. Gmina ma dodatni przyrost naturalny, który w roku 2015 wyniósł 32. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 3,7 na 1000 mieszkańców Gminy Książ Wlkp. Oznacza to jednak niewielki spadek w porównaniu z rokiem 2014 - wówczas przyrost wynosił 40.

W 2015 roku urodziło się 100 dzieci, w tym 52,0% dziewczynek i 48,0% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,27 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. 63,7% mieszkańców Gminy Książ Wlkp. jest w wieku produkcyjnym, 22,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 14,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Tabela nr 1. Liczba ludności w Gminie Książ Wlkp.

Lata	2012	2013	2014	2015
Liczba ludności, w tym:	8553	8580	8592	8579
Kobiety	4250	4266	4291	4273
Mężczyźni	4303	4314	4301	4306
Przyrost naturalny	26	24	40	32

Zródło: Polska w liczbach, http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Ksiaz_Wielkopolski.

² O Gminie, <http://www.ksiaz-wlkp.pl/?mid=2&smid=13>, stan na dzień 14.11.2016 r.

3.2. Sytuacja gospodarcza na lokalnym rynku pracy.

W Gminie Książ Wlkp. wskaźnik liczby osób bezrobotnych ma tolerancję malejącą. W roku 2015 w Gminie zarejestrowanych było ogółem 211 osób bezrobotnych. Porównując pierwszy rok z ostatnim w analizowanym okresie 2013-2015, liczba osób bezrobotnych spadła o 169 osób. W dalszym ciągu wśród osób bezrobotnych przeważają kobiety.

Tabela nr 2. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Książ Wlkp.

Lata	2012	2013	2014	2015	2016 (stan na dzień 31.10.2016 r.)
Liczba bezrobotnych ogółem, w tym:	393	380	263	211	138
Kobiety	229	209	143	133	84
Mężczyźni	164	171	120	78	54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP.

Według danych PUP w Śremie, na dzień 31 października 2016 r., zauważalny jest znaczny spadek liczby bezrobotnych w porównaniu do lat ubiegłych.

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Śremie wynika, iż znacznie spadła liczba osób, które w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki, nie podjęły zatrudnienia. W 2013 roku liczba bezrobotnych wynosiła 46, natomiast w 2015 - 15. W latach 2013 - 2015 liczba niepełnosprawnych bezrobotnych pozostawała na podobnym poziomie, w roku 2015 wyniosła 21, natomiast najwięcej niepełnosprawnych osób zarejestrowanych było w roku 2013 - 27 bezrobotnych.

Na spadek liczby osób bezrobotnych w wyszczególnionych powyżej grupach, a także wśród osób do 25. roku życia oraz powyżej 50. roku życia, z pewnością wpływ miał i nadal ma, udział środków zewnętrznych przeznaczonych na aktywizację osób bezrobotnych w ramach projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, a także możliwość otrzymania środków na podjęcie działalności gospodarczej.

W Gminie Książ Wlkp. na 1000 mieszkańców pracuje 125 osób. 49,6% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 50,4% mężczyźni.

Bezrobocie rejestrowane w Gminie Książ Wlkp. wynosiło w 2015 roku 6,5% (8,8% wśród kobiet i 4,5% wśród mężczyzn).

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Książ Wlkp. 1 268 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 663 pracujących – przyjeżdża do pracy spoza obszaru Gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi - 605. 24,9% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Książ Wlkp. pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 33,8% – w przemyśle i budownictwie, a 12,5% – w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 12,5% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości) ³.

3.3. Infrastruktura społeczna.

Infrastruktura społeczna służy zaspokojeniu potrzeb społecznych i kulturalnych. W jej skład wchodzi jednostki oświatowe, instytucje należące do służby zdrowia oraz te, które zapewniają dostęp do szeroko rozumianej kultury.

Na terenie Gminy Książ Wlkp. funkcjonują 4 publiczne szkoły podstawowe, w tym 3 z oddziałami przedszkolnymi, 2 gimnazja oraz 1 przedszkole. Poza tym, ofertę edukacyjną wzbogacają, prowadzone przez Stowarzyszenia, niepubliczne szkoły i przedszkola.

Nie wszystkie szkoły oferują dostęp do całodziennej świetlicy szkolnej, nie wszystkie też posiadają stołówkę szkolną. Na terenie Gminy nie ma żłobka i klubu dziecięcego, nie funkcjonuje również żadne przedszkole specjalne.

Na terenie Gminy działa Centrum Kultury Książ Wielkopolski. Głównym celem jego działalności jest zapewnienie dostępu do rozwoju i życia kulturalnego mieszkańców poprzez organizowanie zajęć z zakresu kultury, sztuki, edukacji, czytelnictwa, rekreacji i sportu. Centrum Kultury jest organizatorem lub współorganizatorem wielu imprez, w tym m. in. Przeglądu Orkiestr Dętych, Zawodów Wędkarskich, Dni Miasta czy przeglądu Piosenki dla Dzieci. Jako partnerzy CK wymieniane są: Kurkowe Bractwo Strzeleckie, Chór Mieszany "Consensus", Orkiestra Dęta oraz zespół Mażorettek.

Na obszarze Gminy działają następujące stowarzyszenia i kluby sportowe:

- Gminny Szkolny Związek Sportowy,
- Klub Sportowy "Pogoń Książ Wlkp.",
- Stowarzyszenie Amatorskich Zespołów Ludowych Gminy Książ Wlkp. "LIGA W".

---

³ Rynek pracy w Gminie Książ Wlkp., http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Ksiaz_Wielkopolski#rynek-pracy, stan na dzień 31.12.2015 r.

Gmina posiada salę sportową przy Szkole Podstawowej w Książu Wlkp. i w Mchach, boisko do piłki nożnej w Książu Wlkp. wraz z położonym w sąsiedztwie ogólnodostępnym kompleksem boisk sportowych Orlik 2012. Boiska znajdują się także w innych miejscowościach na terenie Gminy. Przy szkołach i przedszkolach zlokalizowane są place zabaw.

Na terenie Gminy Książ Wlkp. funkcjonują dwa ośrodki zdrowia: Przychodnia Lekarza Rodzinnego - Gabinety Specjalistyczne BELLUS w Książu Wlkp. oraz NZOZ SANITAS Przychodnia Lekarza Rodzinnego w Mchach. Zapewniają one dostęp do podstawowej opieki medycznej. W przypadku potrzeby udania się do innej poradni specjalistycznej, mieszkańcy Gminy mają do dyspozycji oddalone o 17 km miasto Śrem. Pacjenci mają również dostęp do stomatologa.

Tabela nr 4. Opieka zdrowotna w Gminie Książ Wlkp.

Lata	2012	2013	2014	2015
Liczba udzielonych porad	31110	31926	31340	32783
Liczba udzielonych porad na 1 mieszkańca	3,8	3,7	3,6	3,8

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z miejscowych ośrodków zdrowia.

Liczba udzielonych porad lekarskich utrzymuje się na poziomie ok. 32 tys. porad w ciągu roku, co daje średniorocznie ok. 3,7 porady przypadające na 1 mieszkańca. W porównaniu z rokiem 2013, w roku 2015 liczba porad wzrosła.

W Gminie funkcjonuje obecnie ok. 520 podmiotów gospodarczych. W przeważającej mierze – biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych osób - są to mali i średni przedsiębiorcy zajmujący się głównie handlem i usługami. Jeżeli chodzi o największe firmy z terenu naszej Gminy – mając na uwadze wymienione wyżej kryterium liczebności zatrudnionych osób – to w zdecydowanej większości są to zakłady, których podstawowym profilem działalności jest produkcja. W mieście działają zakłady reprezentujące branże: drzewną, odzieżową, chemii gospodarczej i użytkowej, nie ma uciążliwego dla środowiska przemysłu ciężkiego. Zaplecze rolnicze miasta stwarza korzystne warunki dla rozwoju przemysłu rolno-spożywczego

związanego z przetwórstwem płodów rolnych, żywca, głównie wieprzowego⁴. Branżę spożywczą reprezentują zakłady mięsno-wędliniarskie.

W Gminie Książ Wlkp. nad bezpieczeństwem publicznym czuwają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym dwie – należąca do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego.

Na terenie miasta Książ Wlkp. funkcjonuje Zespół Dzielnicowych dla Gmin Książ Wlkp. i Dolsk. Najbliższy Komisariat Policji znajduje się w Śremie.

3.4. Pomoc społeczna.

Na mocy uchwały Nr XIII/50/90 z dnia 6 kwietnia 1990 r. Rady Miasta i Gminy w Książu Wlkp. utworzono z dniem 2 maja 1990 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Książu Wlkp. Podstawę jego działalności stanowi Statut. Ośrodek został powołany do wykonywania zadań własnych gminy, których celem jest rozpoznawanie, analiza i ocena potrzeb jednostkowych i środowiskowych, organizowanie oraz realizowanie wynikających z tego rozpoznania zadań, w tym inspirowanie działalności sił społecznych działających w sferze pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Książu Wlkp. realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej. Jego funkcjonowanie ma na celu pomoc osobom lub rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Główne przyczyny udzielania pomocy przez OPS to ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych lub prowadzenia gospodarstwa domowego. Najczęściej z problemami borykają się osoby bezrobotne, matki samotnie wychowujące dzieci, osoby uzależnione, rodziny wielodzietne oraz niepełne.

Od początku swojej działalności do najważniejszych zadań Ośrodka należą:

- praca socjalna,
- sporządzenie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku

---

⁴ T. Janasik, D. Jańczak, *Działo się w Książu z XX i XXI wieku*, Książ Wielkopolski 2010, s. 7-10.

zdarzenia losowego,

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia.

- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Realizując zadania pomocy społecznej Ośrodek współpracuje z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, lekarzem rodzinnym, pielęgniarkami środowiskowymi, szkołami podstawowymi i gimnazjami - głównie z terenu gminy, policją, kuratorami sądowymi. Pomocy społecznej udziela się z powodu m. in. ubóstwa, bezradności, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, przemocy w rodzinie, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Od maja 2004 r. Ośrodek został uprawniony do prowadzenia świadczeń rodzinnych, tj. zasiłków rodzinnych, dodatków do zasiłków rodzinnych, zasiłków pielęgnacyjnych i świadczeń pielęgnacyjnych. Rok później przejął kolejne zadanie - wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla osób uprawnionych do alimentów. Od końca 2008 r. prowadzone są działania wobec dłużników alimentacyjnych uchylających się od łożenia świadczeń na rzecz małoletnich dzieci.

Od roku 2006 funkcjonuje program wieloletni „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, który w 60% dofinansowuje dożywianie dzieci w szkołach.

W latach 2013-2015 liczba gospodarstw i osób korzystających z pomocy OPS nie zmieniła się znacząco.

Tabela nr 5. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Lata	2013	2014	2015
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	446	450	417
Liczba gospodarstw domowych	268	255	245

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

Spadła liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w roku 2015 w porównaniu z rokiem 2013, tym samym spadła liczba gospodarstw domowych o 23 gospodarstwa.

Od 2012 r. w Ośrodku zatrudniony jest asystent rodziny, który wspiera rodziny borykające się głównie z bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego. W roku 2013 współpracował z 7 rodzinami, z czego 4 korzystały z pomocy także w 2014, gdzie łącznie pomocą asystenta zostało objętych 17 rodzin, natomiast w roku 2015 - 12 .

Na podstawie ustawy o Karcie Dużej Rodziny, Ośrodek udziela wsparcia rodzinom wychowującym co najmniej troje dzieci, które polega na przyznaniu posiadaczowi "Karty" korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności. Do Ośrodka, na dzień 31.10.2016 r., wpłynęło łącznie 114 wniosków o wydanie KDR.

Ponadto, rodziny wielodzietne są adresatami Programu "Wielkopolska Karta Rodziny", realizowanego na podstawie zawartego porozumienia partnerskiego pomiędzy Województwem Wielkopolskim a Gminą Książ Wlkp. w dniu 21.10.2014 r. "Wielkopolska Karta Rodziny" zapewnia rodzinom wielodzietnym korzystanie na preferencyjnych warunkach z katalogu oferty kulturalnej, oświatowej, rekreacyjnej i transportowej poprzez system zniżek wprowadzony przez Podmioty przystępujące do Programu. Do Ośrodka wpłynęło łącznie 45 wniosków o wydanie WKR.

Począwszy od dnia 1 kwietnia 2016 r. w Ośrodku realizowany jest rządowy program "Rodzina 500 plus". Warunki oraz zasady nabywania prawa do świadczenia wychowawczego określa ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Rządowy program "Rodzina 500 Plus" ma za zadanie pomóc w wychowaniu dzieci poprzez przyznawanie świadczeń wychowawczych. Wypłacane pieniądze mają posłużyć jako częściowe pokrycie kosztów związanych z zaspokojeniem potrzeb życiowych oraz wychowaniem dziecka.

W okresie od dnia 01.04.2016 r. do 31.10.2016 r. złożonych zostało 811 wniosków, w tym 74 drogą elektroniczną. W tym czasie, Ośrodek wydał 758 decyzji przyznających, 11 decyzji przyznająco - odmownych oraz 24 decyzje odmowne.

Tabela nr 6. Powód trudnej sytuacji życiowej - liczba rodzin.

Lata	2013	2014	2015
Ubóstwo	107	116	111
Bezdomność	3	5	7
Wielodzietność	7	11	10
Niepełnosprawność	108	109	111
Długotrwała lub ciężka choroba		133	139
Przemoc w rodzinie	21	6	12
Alkoholizm	23	22	20
Narkomania	0	0	0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego	57	67	50
Bezrobocie	110	106	95

Źródło: Sprawozdania roczne MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej.

W latach 2008 - 2013 pomocą objęte zostały osoby niepełnosprawne, a także bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne w związku z realizacją projektu systemowego pn. Barwy horyzont współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

3.5. Analiza SWOT.

Do identyfikacji atutów i słabości Miasta i Gminy Książ Wlkp. w kontekście zakresu przedmiotowego niniejszego dokumentu, wykorzystano analizę SWOT. Narzędzie to umożliwiło wskazanie mocnych i słabych stron Miasta i Gminy oraz szans i zagrożeń wynikających z czynników zewnętrznych mających swoje źródło poza Gminą.

Analiza SWOT jest narzędziem analitycznym, który ma za zadanie uporządkować zebrane informacje. Jest używana w celu planowania na podstawie zgromadzonych danych. W procesie przygotowania Strategii, analizę SWOT zastosowano w obszarach: rodzina, infrastruktura, rynek pracy oraz środowisko.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT, tj. unikanie zagrożeń, wykorzystanie szans, wzmocnienie słabych stron oraz opieranie się na mocnych stronach.

Mocne strony:

- dobrze funkcjonujący system oświaty,
- funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- malejąca liczba osób objętych wsparciem OPS,
- dobrze funkcjonująca oferta kulturalna,
- dobra jakość infrastruktury sportowej,
- skupione usługi użyteczności publicznej – UM, USC, Biblioteka, OPS, CK, ZUK, Policja
- tereny leśne,
- czyste środowisko.

Słabe strony:

- wzrost liczby osób niepełnosprawnych,
- ograniczona oferta dla osób starszych,
- brak domów pobytu dziennego dla osób starszych, wymagających opieki,
- występowanie barier architektonicznych utrudniających dostęp osobom niepełnosprawnym do dóbr i usług,
- brak żłobków,
- starzejące się społeczeństwo,
- utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów,
- brak dużych zakładów pracy,
- brak szkolnictwa ponadgimnazjalnego oraz wyższego,
- brak inwestorów,
- brak komunikacji kolejowej,
- malejąca liczba połączeń autobusowych
- brak placówki leczenia uzależnień.

Szanse:

- współpraca w realizacji projektów,

- możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych,
- dodatni przyrost naturalny,
- sąsiedztwo Gminy umożliwiające korzystanie z usług społecznych oferowanych przez powiat.

Zagrożenia:

- ubożenie społeczeństwa,
- zły stan zdrowia społeczeństwa,
- niska aktywność młodego pokolenia,
- migracja ludzi młodych,
- zaśmiecanie środowiska, palenie odpadami,
- bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilenie się postaw roszczeniowych.

3.6. Misja i wizja. Identyfikacja obszarów strategicznych.

Wizja jest obrazem przyszłości oraz koncepcją rozwoju Gminy. Biorąc pod uwagę wyniki analizy SWOT zdefiniowano kluczowe elementy, które powinny stanowić misję Gminy, czyli deklarację określającą kierunki rozwoju.

Wizja: Gmina Książ Wlkp. to przyjazna i atrakcyjna przestrzeń dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów, sprzyjająca aktywności społecznej.

W związku z powyższym misja rozwoju Gminy Książ Wlkp. do 2022 roku brzmi:

Misja: Gmina Książ Wlkp. dąży do wskazania kierunków rozwoju celem zapewnienia wzrostu poziomu jakości życia jej mieszkańców, poprzez rozbudowę infrastruktury społeczno - gospodarczej.

Misję należy traktować jako precyzyjne wyrażenie dalekosiężnych zamierzeń i aspiracji, główną ideę wyznaczającą kierunek rozwoju Gminy.

Kolejnym etapem w tworzeniu Strategii będzie wyróżnienie głównych obszarów strategicznych. Jest to istotne zadanie, gdyż na tej podstawie opracowane zostaną również cele operacyjne oraz zadania. Pomocna będzie przeprowadzona wcześniej diagnoza społeczna Gminy Książ Wlkp. oraz analiza SWOT, które to pozwoliły uchwycić obszary deficytowe w rozwoju Gminy, wymagające wsparcia ze strony samorządu.

W procesie socjalizacji i wychowania pokoleń, jednym z podstawowych zadań strategicznych, jest wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem, przy uwzględnieniu

potrzeb członków tej specyficznej struktury społecznej. Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem staje się jednym z podstawowych zadań samorządów wszystkich szczebli. Z uwagi na kompetencje gminy, a także powiatu w zakresie wsparcia rodziny oraz ważność zadań rodziny, w tym w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczej, wyodrębnienie obszaru strategicznego określanego jako wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem, wydaje się być postępowaniem koniecznym.

Istotnym obszarem działań jest promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy. Łagodzenie skutków bezrobocia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy staje się jednym z najistotniejszych wyzwań strategicznych. Szczególne działania powinny zostać skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na brak kompetencji społecznych i kwalifikacji zawodowych. W obszar działań strategicznych wpisują się zatem narzędzia ekonomii społecznej umożliwiające aktywizację społeczno-zawodową, szczególnie tych, którzy znajdują się w trudnej sytuacji socjalnej.

Ważną kwestią społeczną jest integracja osób z niepełnosprawnością. Niepełnosprawność jest jednym z najczęstszych powodów przyznania pomocy i wsparcia. Często osoby niepełnosprawne mają utrudnioną pozycję na lokalnym rynku pracy. Samorządy stoją zatem przed wyzwaniem, jakim jest nie tylko aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością w celu integracji społecznej, ale także zapewnienie zaplecza dla rehabilitacji zdrowotnej.

Dla zrównoważonego rozwoju konieczny jest wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i chorych. Z danych będących w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Książu Wlkp., podobnie jak w przypadku problemu niepełnosprawności, pomoc w postaci usług opiekuńczych jest częstą formą pomocy społecznej, co świadczy o skali potrzeb w zakresie wsparcia profilaktyki i przeciwdziałania chorobom.

Ważną kwestią w rozwoju społecznym Gminy jest aktywizacja potencjału jego mieszkańców. Gotowość do zaangażowania w życie społeczności lokalnej, a także zdrowy styl życia, to te wymiary życia jednostki, które mają fundamentalne znaczenie. Konieczne jest zatem podjęcie działań zmierzających do pobudzenia potencjału obywateli przez projektowanie konkretnych działań w obszarze edukacji, szczególnie młodego pokolenia, kultury, ale również sportu i rekreacji.

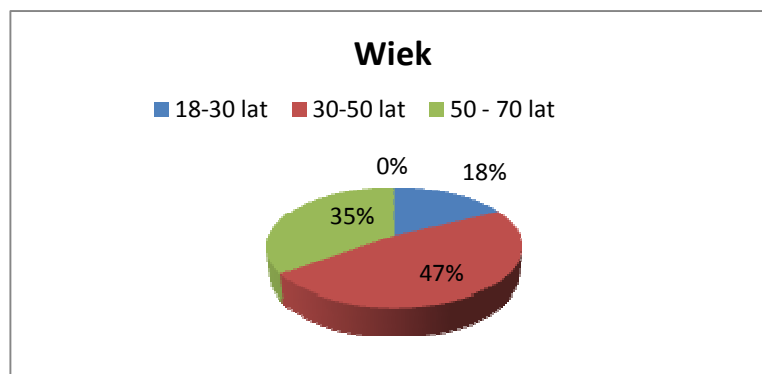

4. Identyfikacja problemów społecznych Gminy Książ Wlkp. na podstawie przeprowadzonej ankiety oraz danych zebranych przez OPS w Książu Wlkp.

Gmina Książ Wlkp. w ramach prac związanych z opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2022 z udziałem pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Książu Wlkp. skonstruowała ankietę, której celem było zdiagnozowanie sytuacji społecznej w Gminie.

Kwestionariusz ankiety zawierał 11 pytań zamkniętych z możliwością dopisania własnych sugestii. Pytania dotyczyły osób starszych, dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych, sytuacji na lokalnym rynku pracy, oceny bezpieczeństwa w Gminie, opieki zdrowotnej, słabych stron Gminy oraz działań, które mają na celu poprawę warunków życia mieszkańców.

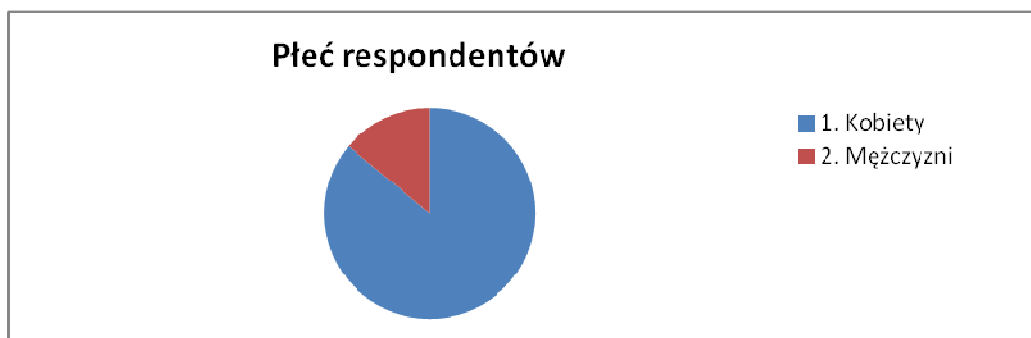
Wykres nr 1. Wiek ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne.

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone między 19 a 31 października 2016 r. wśród pełnoletnich mieszkańców Gminy. W badaniu bazowano na 74 prawidłowo wypełnionych ankietach. W badaniu udział wzięło 10 mężczyzn oraz 64 kobiety.

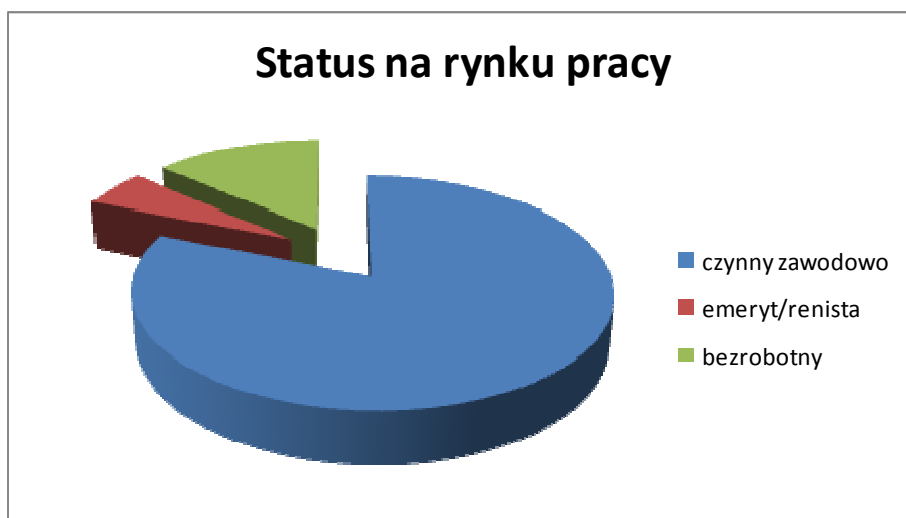
Wykres nr 2. Płeć respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

W badaniu wzięły udział osoby w wieku od 18 do 70 lat. Najliczniejszą grupę stanowiła kategoria 30-50 lat, było to 35 osób.

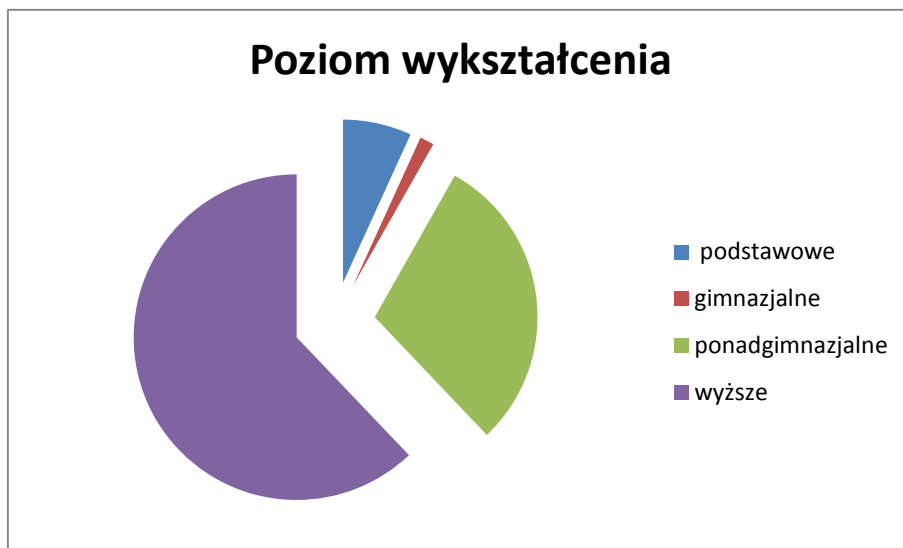
Wykres nr 3. Status na rynku pracy.

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowana większość osób, które zdecydowały się wypełnić ankietę posiada wykształcenie wyższe (ponad 62%) oraz jest czynna zawodowo (ponad 81%). Pozostałe informacje dotyczące wykształcenia oraz statusu na rynku pracy prezentują wykres 3 oraz wykres 4.

Wykres nr 4. Poziom wykształcenia ankietowanych.

Źródło: Opracowanie własne.

4.1. Ubóstwo i bezrobocie.

Bardzo ważną sprawą, z punktu widzenia polityki socjalnej gminy, jest problem bezrobocia. Posiadanie stałego dopływu comiesięcznych dochodów jest dla mieszkańców gwarancją stabilizacji oraz prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Regularne dochody zapewniają godne życie, a także zmniejszają zagrożenie wykluczeniem społecznym oraz wystąpienia patologii społecznych w społeczności lokalnej. Dlatego każda gmina powinna dążyć do jak najmniejszego poziomu bezrobocia, pomagać osobom szukającym pracy oraz stwarzać korzystne warunki dla inwestorów. Samorząd gminny szczególną uwagę musi zwracać na długotrwale bezrobotnych, gdyż ta grupa społeczna jest szczególnie narażona na wykluczenia społeczne. Walka z bezrobociem możliwa jest na kilka sposobów, najskuteczniejsze wydają się wszelkiego rodzaju kursy podnoszące kwalifikacje oraz poradnictwo w sprawach związanych z rynkiem pracy.

Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza obszar patologii społecznej. Ubożenie materialne społeczeństwa w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii społecznej.

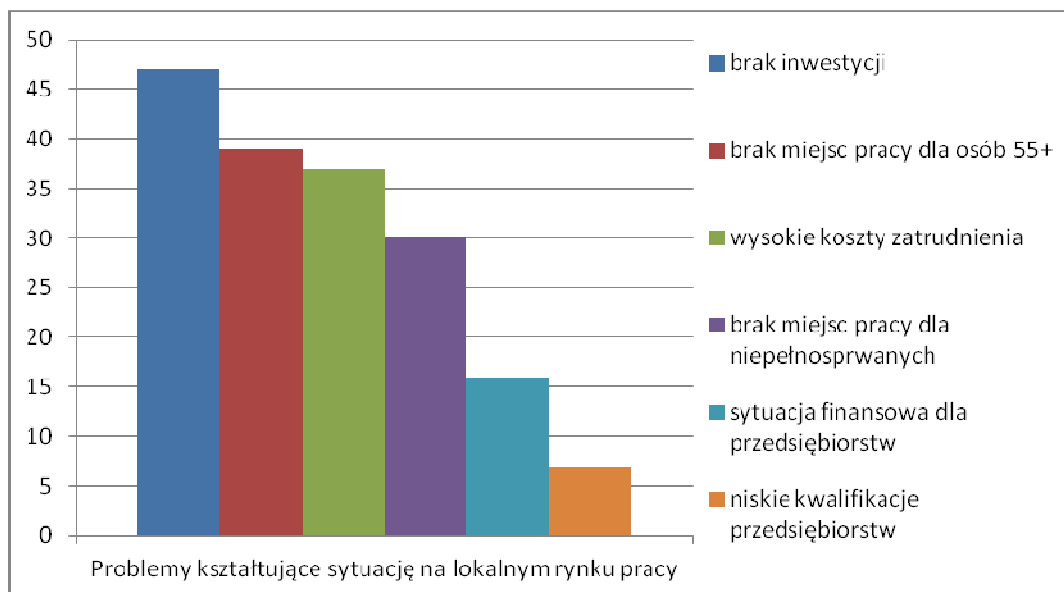
Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy i przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą, zanikiem autorytetu rodzicielskiego. To z kolei może prowadzić nawet do rozpadu ogniska domowego. Pojawia się także groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Mniej widoczne, lecz nie mniej zagrażające spójności rodziny, są skutki psychologiczne bezrobocia. Bezrobocie powoduje bowiem zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci. Bezrobocie wpływa niekorzystnie na układ stosunków wewnątrzrodzinnych, przy czym okazuje się, że brak pracy mężczyzn ma znacznie bardziej negatywne skutki dla rodziny niż bezrobocie kobiet. Pozostający bez zatrudnienia mężczyźni doświadczają obniżenia swojej pozycji w rodzinie, utraty autorytetu i silnej frustracji, które często powodują sięganie po alkohol.

Bezrobocie rodziców, dla dzieci i młodzieży kończącej pewien etap edukacji, niejednokrotnie oznacza zmianę i ograniczenie planów dalszego kształcenia, obniżanie ich aspiracji edukacyjnych, zahamowanie rozwijania ich uzdolnień w drodze dalszej nauki czy zajęć dodatkowych. Może to być powodem zjawiska dziedziczenia ubóstwa czy wykluczenia społecznego.

Zdaniem respondentów, brak inwestycji, brak miejsc pracy dla osób 55+ oraz wysokie koszty zatrudnienia, czy też prowadzenia działalności gospodarczej mają najbardziej negatywny wpływ na kształtowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Ponadto, ankietowani doszli do wniosku, że brakuje przedsiębiorstw (zwłaszcza takich, w których mogłyby pracować kobiety) oraz blokuje się zewnętrznych inwestorów. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na brak komunikacji, która mogłaby ułatwić dojazd do pracy oraz wynagrodzenia, które są ich zdaniem niewłaściwie opłacone. Jedna z osób odpowiedziała, że „mimo wolnych wakatów panuje niechęć do pracy”.

Wykres nr 5. Problemy kształtujące sytuację na lokalnym rynku pracy.

Źródło: Opracowanie własne.

4.2. Problemy osób starszych i niepełnosprawnych.

Rozwiązanie problemów życiowych osób niepełnosprawnych, samotnych, niezdolnych do samodzielnej egzystencji, to zadanie wykraczające poza kompetencje jednej instytucji czy organizacji – jest to sprawa ogólnej polityki społecznej wobec osób zależnych, odpowiedzialności społecznej za ich los⁵.

Niepełnosprawność to jedno z poważniejszych zjawisk i problemów, jakie występują we współczesnym świecie. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych stawia przed nami coraz większe wyzwania, należy bowiem stworzyć takie warunki, ażeby osoby te były zintegrowane z resztą społeczeństwa i mogły w nim, pomimo swoich ograniczeń funkcjonować.

Uwaga władz samorządowych winna być skupiona na aktywnych działaniach na wszystkich szczeblach życia społecznego, pracy na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, przeciwdziałaniu ich dyskryminacji i tworzeniu mechanizmów wyrównujących szanse i warunki korzystania z przysługujących im praw.

⁵ M. Sokołowska, *Odpowiedzialność społeczna za grupy zależne*, „Studia socjologiczne” 1981, nr 3 [w:] *Praca socjalna w środowisku zamieszkania*, K. Wódz, Katowice 1998, s. 175.

Większość osób na terenie gminy jest zatrudniona w rolnictwie – mało jest natomiast miejsc pracy w działalności pozarolniczej, zwłaszcza w usługach, gdzie istnieją największe możliwości stworzenia miejsca pracy dla osoby niepełnosprawnej.

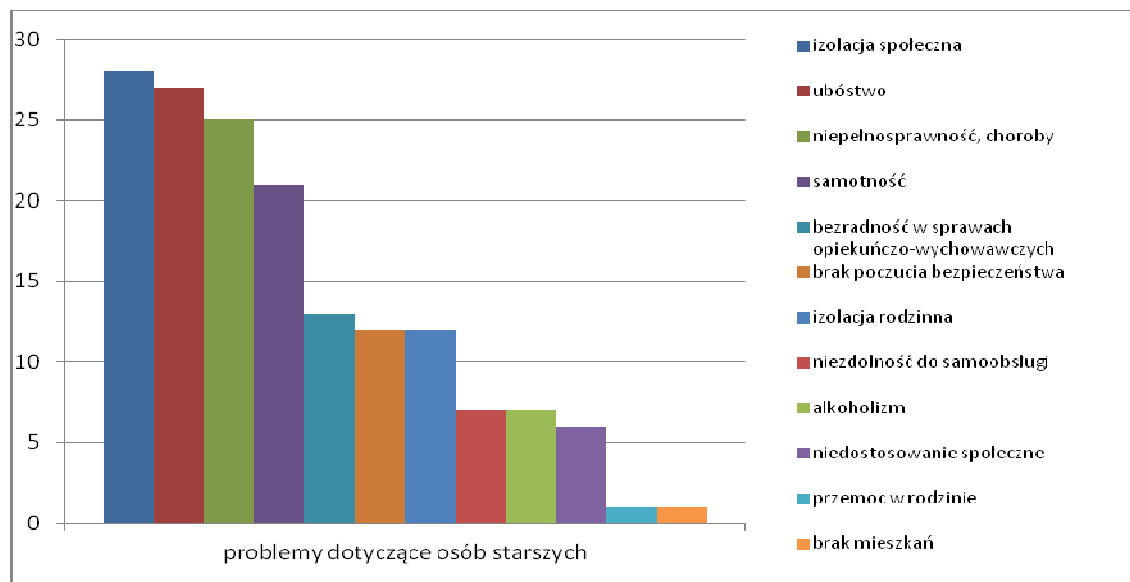
Konieczne jest podejmowanie akcji uświadamiających społeczność lokalną w kwestii funkcjonowania niepełnosprawnych w społeczeństwie oraz zachęcających do aktywności na szerszym forum samych niepełnosprawnych.

Obok niepełnosprawności znaczącym problemem staje się kwestia osób starszych, ich funkcjonowania w środowisku i braku opieki paliatywnej.

Również niektórym osobom w wieku starszym i niepełnosprawnym przyznawane są usługi opiekuńcze pełnione w miejscu ich zamieszkania, z uwagi na pomoc w samoobsłudze i pielęgnacji. Ze względu na szczególne schorzenia przyznawane są też specjalistyczne usługi opiekuńcze. Zabezpieczając tę formę pomocy Ośrodek współpracuje z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej⁶.

W gronie osób starszych największymi zmartwieniami (zdaniem ankietowanych) są izolacja społeczna, ubóstwo oraz niepełnosprawność i choroby. Mimo, iż samotność była niejako składową izolacji społecznej, wiele osób wpisało ją oddzielnie, zapewne chcąc tym samym podkreślić wagę problemu.

Wykres nr 6. Problemy dotyczące osób starszych.

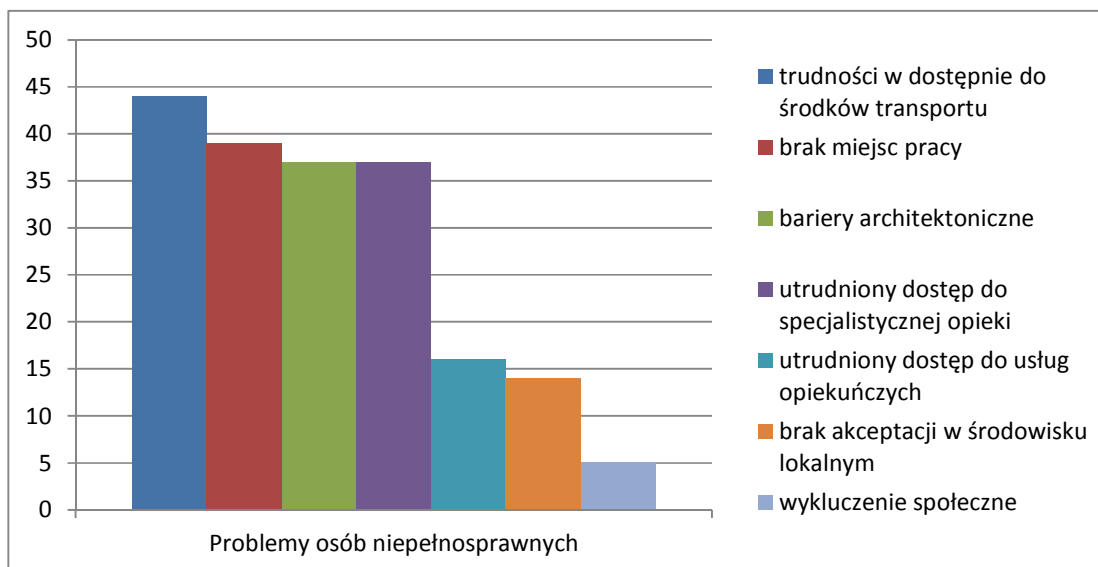

Źródło: Opracowanie własne.

⁶ Dane uzyskane na podstawie informacji uzyskanych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Książu Wlkp.

Osoby niepełnosprawne najczęściej zmagają się z trudnościami w dostępie do środków transportu, brakuje odpowiednio dostosowanych miejsc pracy.

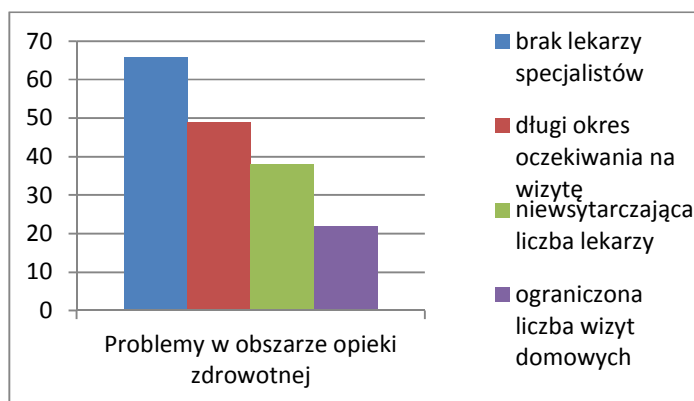
Wykres nr 7. Problemy osób niepełnosprawnych.

Źródło: Opracowanie własne.

Największym problemem w obszarze opieki zdrowotnej w Gminie Książ Wlkp. według ankietowanych jest brak lekarzy specjalistów. Mieszkańcy borykają się również z problemem niewystarczającej liczby lekarzy oraz ze zbyt długim okresem oczekiwania na wizytę. Dodatkowo respondenci skarżyli się na: „brak badań (specjalistycznych) zleczanych przez lekarza rodzinnego” oraz „opieka zdrowotna jest pod wszelką krytyką: wyznaczanie limitów dziennych, podczas gdy przychodnia jest pusta”.

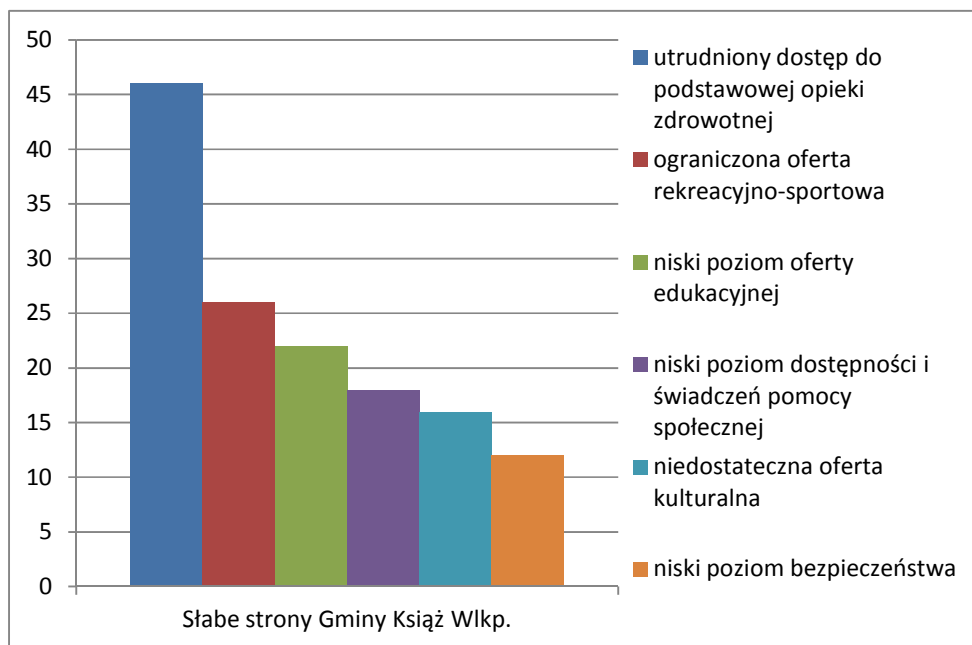
Wykres nr 8. Problemy w obszarze opieki zdrowotnej.

Źródło: Opracowanie własne.

Respondenci, za ważne zadanie uznali integrację starszych oraz niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym, a także rozwój podmiotów ekonomii społecznej – usług porządkowych, opiekuńczych dla starszych i niepełnosprawnych.

Wykres nr 9. Słabe strony Gminy.

Źródło: Opracowanie własne.

4 3. Przemoc w rodzinie.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Książu Wlkp. (sprawozdania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej) wynika, że przemoc w rodzinie jest tematem zamkniętym w naszej Gminie, który rzadko kiedy wychodzi poza rodzinę.

Wśród ankietowanych przemoc w rodzinie jako problem społeczny Gminy został wskazany przez 11 osób, co stanowi zaledwie 5% w skali wszystkich problemów.

W latach 2013-2015 zanotowano przypadki pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Choć zjawisko istnieje, widoczna jest niechęć ofiar przemocy do uruchamiania procedury „Niebieskiej Karty”. Pocieszający jest jednak fakt, że pokrzywdzone osoby częściej zaczynają mówić o istniejącym problemie. Wszakże celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnianie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym oraz tworzenie warunków do systemowego i interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Zjawisko przemocy w rodzinie w Gminie Książ Wlkp. zostało rozpoznane na podstawie przeprowadzonej ankiety, a także danych statystycznych Ośrodka Pomocy Społecznej w Książu Wlkp. oraz Komendy Powiatowej Policji w Śremie.

Ośrodek zajmuje się także pomocą dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz wsparciem w przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Od 2011 roku na terenie Gminy Książ Wlkp. działa Zespół Interdyscyplinarny. W roku 2015 procedurą "Niebieskiej Karty" zostało objętych 21 rodzin. Oznacza to spadek o 8 rodzin w porównaniu z rokiem 2013, w których występował problem przemocy. Liczba sprawców wskazanych w NK w 2015 dotyczyła 15 osób, co stanowi wzrost w stosunku do roku 2013 o 3 osoby.

Tabela nr 7. Liczba interwencji domowych, w tym z powodu przemocy w rodzinie.

Lata	2013	2014	2015
Liczba interwencji domowych, w tym:	56	41	48
z powodu przemocy w rodzinie	49	38	43
liczba wszczętych procedur "NK"	3	4	9

Źródło: Dane statystyczne Komendy Powiatowej Policji w Śremie.

W celu realizacji zadań określonych w art. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie uruchomiono system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty na pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy ścisłej współpracy z różnymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem Ośrodka Pomocy Społecznej.

Osoby badane jako przydatne wskazywały specjalistyczne poradnictwo dla osób dotkniętych przemocą, szczególnie pomoc psychologa czy terapeuty.

4.4. Kwestia uzależnień i rozwiązywania problemów alkoholowych.

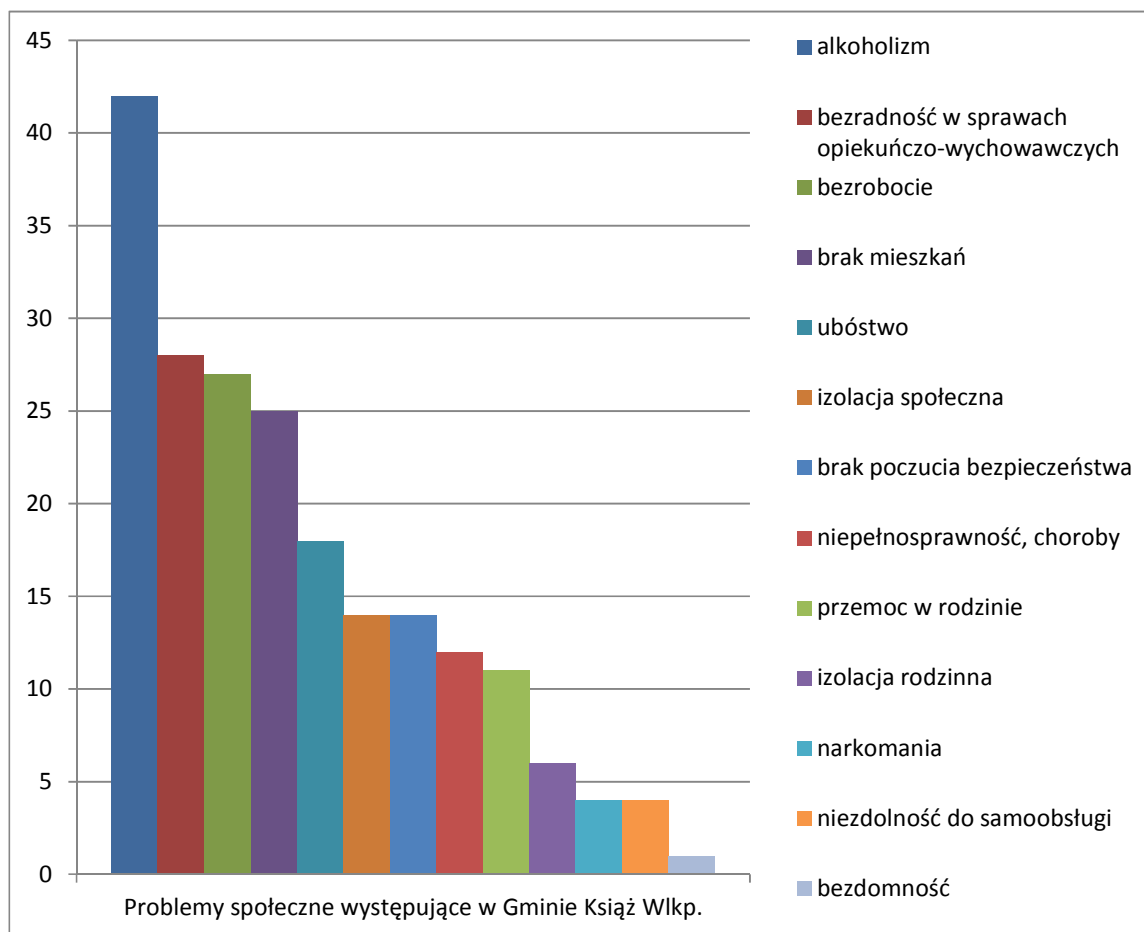
Pogarszające się warunki życia wpływają również na kondycję psychospołeczną populacji. Ludność próbuje chwilowo zapominać o problemach uciekając w alkohol, narkotyki i inne środki psychoaktywne. Dlatego tak istotnym problemem dla każdej gminy są uzależnienia. Rozmiar problemu uzależnień jest bardzo ciężki do zmierzenia. Wynika to z niechęci osób mających problemy z alkoholem lub środkami psychoaktywnymi do ujawniania tego faktu. Często zdarzają się również przypadki, że osoba uzależniona nie zdaje sobie sprawy ze swojego

problemu. Dlatego działalność instytucji zmierzających do ustalenia liczby osób uzależnionych jest utrudniona.

Nie ulega wątpliwości, że jednym z najpowszechniej występujących w kraju, a także w naszej Gminie problemów społecznych jest uzależnienie od alkoholu. Istnieją silne powiązania między jego używaniem i nadużywaniem a ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Według respondentów najczęściej występującym problemem w Gminie Książ Wlkp. jest alkoholizm, który, co widać na poniżej zamieszczonym wykresie, znacząco przewyższa pozostałe problemy.

Wykres nr 10. Problemy społeczne występujące w Gminie Książ Wlkp.

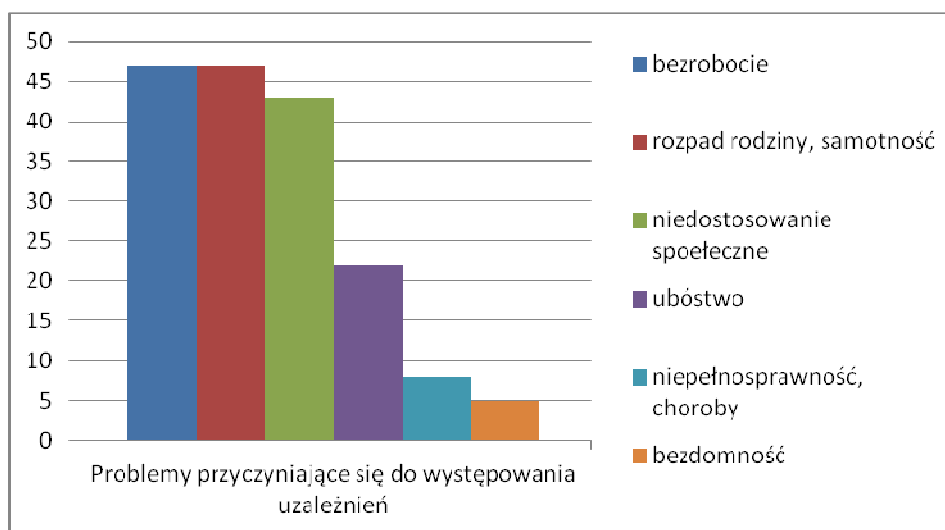

Źródło: Opracowanie własne.

Negatywne zjawiska, które można zaobserwować wśród dzieci i młodzieży to zdaniem ankietowanych przede wszystkim używki takie jak alkohol i papierosy, zaniedbanie wychowawcze oraz demoralizacja.

Analizując problemy społeczne szczególną uwagę należy zwrócić na czynniki, które przyczyniają się do wstępowania uzależnień. Według opinii osób ankietowanych w Gminie Książ Wlkp. najczęściej spotykanymi powodami występowania uzależnień są bezrobocie oraz rozpad rodziny, a co za tym idzie samotność. Ponadto, impulsem do popadania w nałóg zdaniem respondentów, jest niedostosowanie społeczne. Poza wymienionymi pobudkami mieszkańcy wskazywali na: „brak zajęć”, „chęć zaimponowania rówieśnikom”, „łatwy dostęp do używek”.

Wykres nr 11. Problemy przyczyniające się do występowania uzależnień.

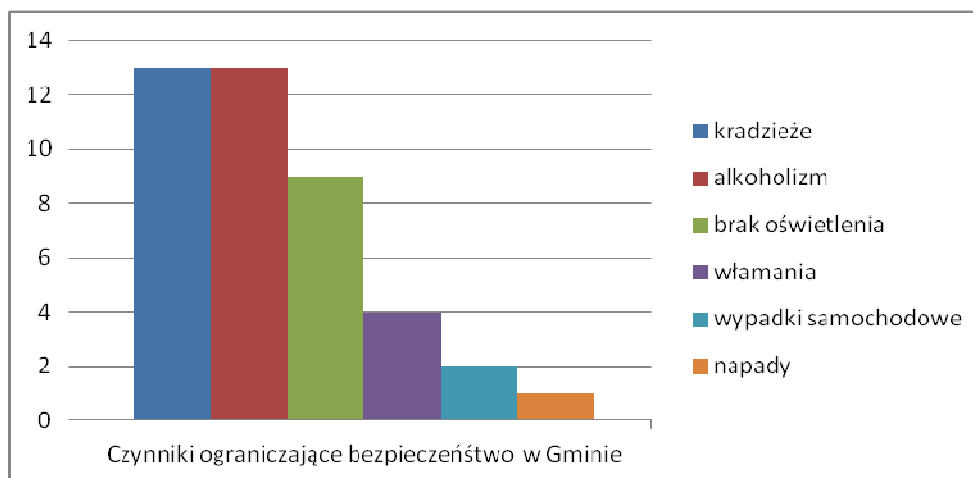
Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowana większość osób respondentów (74%) ocenia Gminę jako miejsce bezpieczne, pozostałe osoby uznały, że bezpieczeństwo w Gminie ograniczają kradzieże oraz alkoholizm.

Dodać trzeba, iż w sferze bezpieczeństwa duże znaczenie stanowi oświetlenie, którego brakuje zdaniem badanych.

Zdaniem badanych istotna jest profesjonalna pomoc dla osób uzależnionych.

Wykres nr 12. Czynniki ograniczające bezpieczeństwo w Gminie.

Źródło: Opracowanie własne.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych skupia się w swych działaniach profilaktycznych na ograniczeniu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom i młodzieży oraz zapobieganiu przemocy i promowaniu zdrowego trybu życia wolnego od używek. W ramach środków, którymi dysponuje gwarantuje też stałe rozszerzanie oferty organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz stwarzania warunków do aktywnego spędzania czasu poprzez budowę i modernizację obiektów rekreacyjnych i sportowych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest miejscem pierwszego kontaktu dla osób z problemem alkoholowym. Wstępnie motywuje do terapii i informuje o możliwościach leczenia osób uzależnionych. Komisja udziela pomocy prawnej, służy radą, informuje o organizacjach, domach i poradniach, które działają na rzecz osób uzależnionych i współuzależnionych.

Do jej głównych zadań należy:

- inicjowanie zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych,
- prowadzenie postępowania w stosunku do osób nadużywających alkoholu,
- prowadzenie postępowania w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu,
- rozpatrywanie zawiadomień osób i instytucji o przypadkach uzasadniających wszczęcie postępowania o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu,
- opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Miejskiej.

Komisja w roku 2015 odbyła 18 posiedzeń. Na posiedzenie Komisji spośród zaproszonych 30 osób uzależnionych od alkoholu przybyło 16.

W roku 2003 uruchomiono Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w Książu Wlkp., a jego główne zadania to m. in. informowanie osób stykających się z problemem o możliwościach i formach pomocy, dostarczanie informacji o możliwości podejmowania profesjonalnej terapii, diagnozowanie osób z problemem alkoholowym oraz udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu oraz osobom współuzależnionym.

W Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w 2015 r. w poszczególnych kategoriach klientów udzielono łącznie 115 porad, w tym dla 37 współuzależnionych: osobom z problemem alkoholowym, dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym, ofiarom przemocy w rodzinie oraz sprawcom przemocy w rodzinie.

Niestety na terenie Gminy brakuje placówki leczenia odwykowego, która jest następnym ogniwem w wychodzeniu z uzależnienia.

Głównymi problemami współwystępującymi wraz z uzależnieniami są przemoc w rodzinie, bezrobocie, ubóstwo, długotrwała choroba, przestępczość. Wśród przyczyn popadania w uzależnienia można wymienić uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utrata zatrudnienia.

Alkoholizm oraz inne uzależnienia, takie jak narkomania, to zauważalne zjawiska w obszarze pomocy społecznej. Są one trudne do rozwiązania, gdyż zarówno ich źródłem, jak i ich skutkiem są inne problemy. Na terenie Gminy Książ Wlkp. nie jest znana liczba osób uzależnionych od narkotyków, co nie wynika z braku występowania problemu, lecz z trudności w określeniu rozmiaru narkomanii.

W obecnych czasach zagrożenie narkomanią stale wzrasta, dlatego konieczne są odpowiednie działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży. Jednym z nich jest opracowanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

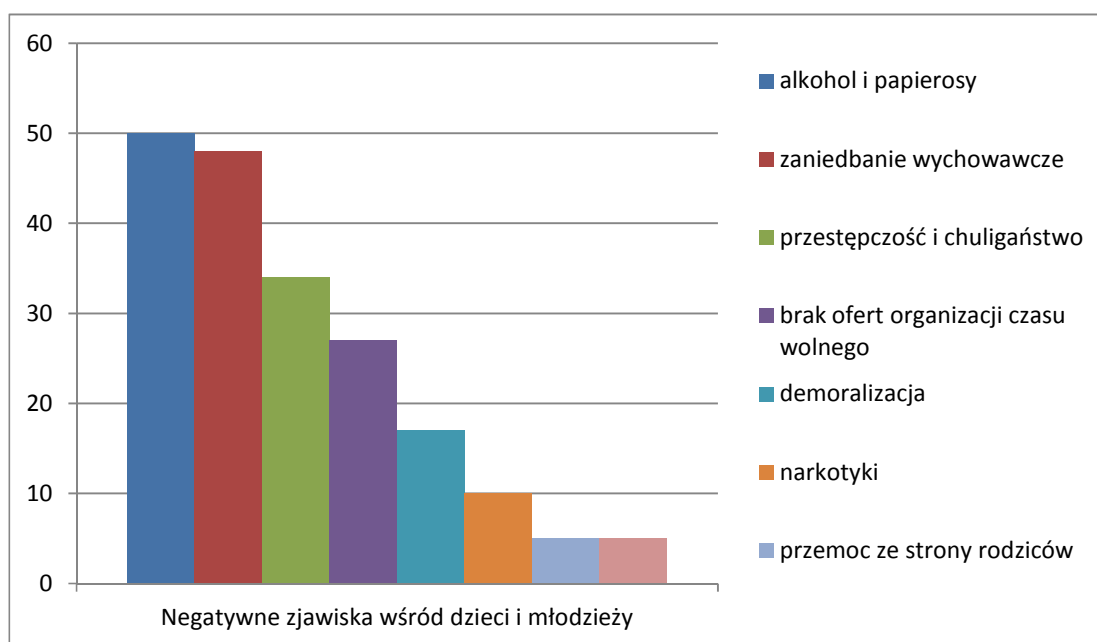
4. 5. Wsparcie rodziny i piecza zastępcza.

W życiu rodzinnym może wystąpić kilka czynników, które są zaliczane do stanów patologicznych i stanowią zagrożenie prawidłowego rozwoju jej członków. Rodziny rozbite, rodziny podwyższonego ryzyka, rodziny zdeintegrowane, zdeorganizowane, dysfunkcjonalne lub rodziny o skumulowanych cechach patogennych wywierają destrukcyjny wpływ na rozwój osobowości ich członków, mogą wywoływać socjo- lub psychopatię, degradację ról

zawodowych, towarzyskich itd., co może prowadzić do izolacji psychicznej i społecznej. Do tego rodzaju zachowań rodzinnych można zaliczyć różne przejawy nałogowych sposobów regulacji własnego i rodzinnego życia: zorganizowaną przestępczość, rozboje, kradzieże, wymuszenia okupu, przemoc czy maltretowanie. Poza tymi czynnikami występują również jeszcze inne trudniejsze do uchwycenia, zaobserwowania i sklasyfikowania, ale równie niekorzystnie wpływające na nieprawidłową socjalizację i wychowanie dzieci. Należą do nich np. ustawiczne sytuacje konfliktowe (często połączone z biciem słabszych), złe warunki materialno-bytowe (bezrobocie) współwystępowanie niekorzystnego syndromu sytuacyjnego w życiu rodziny, korealnego jako splot negatywnych cech statusu ekonomicznego, społecznego i kulturalnego w funkcjonowaniu konkretnej rodziny.

Trudnej sytuacji rodziny towarzyszą na ogół dodatkowo inne czynniki, m.in. wielodzietność, niski poziom wykształcenia rodziców i ich patologiczne zachowania wobec innych osób – zwłaszcza swoich dzieci.

Wykres nr 13. Negatywne zjawiska wśród dzieci i młodzieży.

Źródło: Opracowanie własne.

Ankietowani zdecydowali, iż najlepszym sposobem na poprawę warunków życia mieszkańców Gminy będzie tworzenie nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych.

Życie mieszkańców ułatwiłoby również utworzenie żłobka czy też wsparcie dla rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.

4.6. Wnioski.

Ankietowali odpowiedzieli na pytanie dotyczące słabych stron Gminy Książ Wlkp. Szczególną uwagę należy zwrócić na opiekę zdrowotną – ponad połowa respondentów uważa, że dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej jest utrudniony. Mieszkańcy negatywnie oceniają sport i oświatę: sądzą, że oferta rekreacyjno-sportowa jest ograniczona, a poziom oferty edukacyjnej jest niski.

Badania ankietowe pozwoliły określić przyczyny i skalę problemów występujących na terenie Gminy Książ Wlkp. Dzięki temu można dowiedzieć się jakich działań oczekują mieszkańcy, a właściwie ta część z nich, która zdecydowała się wyrazić swoją opinię.

Przygotowując Strategię Rozwiązywania Problemów szczególną uwagę należy zwrócić na przeciwdziałanie alkoholizmowi. Jest to największy i bardzo poważny problem biorąc pod uwagę fakt, że występuje również wśród młodzieży.

Mimo, że większość badanych osób jest czynna zawodowo to jednak zwrócili oni uwagę na problem bezrobocia. Pozostawanie bez pracy to nie tylko problem Gminy Książ Wlkp., ale ma dotkliwe skutki w skali całego kraju. Konsekwencją długotrwałego braku pracy jest narastające ubóstwo – które, co wynika z badań, jest jednym z największych problemów Gminy. Poza tym sytuacja na lokalnym rynku pracy nie przedstawia się ciekawie. Brak inwestycji oraz pracy dla osób niepełnosprawnych czy osób starszych. Nieopłacalne, jest prowadzenie jednoosobowych działalności gospodarczych, a koszty zatrudnienia kolejnych pracowników są zbyt wysokie.

Jeśli chodzi o słabe strony Gminy to z pewnością jest to opieka zdrowotna. Mieszkańcy skarżą się na niewystarczającą liczbę lekarzy (zwłaszcza specjalistów), nie są również zadowolone ze zbyt długiego oczekiwania na wizytę czy ograniczenia liczby wizyt domowych.

Aby poprawić warunki życia mieszkańców Gminy Książ Wlkp. należy podjąć najefektywniejsze (dla każdego z problemów) formy pomocy, skupiając się zwłaszcza na tych które zostały wskazane przez opinię społeczną jako największe. Dodatkowo należy podjąć odpowiednie kroki do przeciwdziałania każdemu z wymienionych przypadków.

5. Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania Strategii w kontekście wyników badań.

Wykorzystując możliwości prawne, finansowe oraz lokalny potencjał, samorząd dąży do poprawy standardu życia, podnoszenia wartości kapitału ludzkiego oraz eliminacji negatywnych zjawisk dotyczących mieszkańców, takich jak: patologie, ubóstwo, bezrobocie oraz wszelkie formy dyskryminacji i wykluczenia społecznego.

Każdemu z celów przypisano cele operacyjne oraz wskazano głównych partnerów społecznych, którzy powinni zostać zaangażowani w ich realizację. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem wyznaczającym cele i wskazującym kierunki działań w zakresie polityki społecznej Gminy.

W celu realizacji Strategii mogą zostać opracowane szczegółowe dokumenty programowe. Instrumenty i konkretne działania służące jej realizacji będą określone i wdrażane przez jednostki koordynujące osiągnięcie poszczególnych celów.

Podkreślić należy, iż priorytetową rolę w określeniu celów i zadań odgrywają wnioski wysunięte z przeprowadzonej ankiety, a także analizy SWOT.

5.1. Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem.

Cele operacyjne:

- Rozwój profilaktyki prozdrowotnej.
- Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie.
- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
- Organizowanie wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.
- Udzielanie wsparcia rodzinom, które znalazły się w sytuacji kryzysowej, w tym poprzez propagowanie rodzicielstwa zastępczego.

Zadania:

- Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia rodziny, dzieci i młodzieży.
- Pomoc rodzinom i osobom dotkniętym i zagrożonym problemami bezrobocia i ubóstwa.

- Realizowanie programów i warsztatów z zakresu profilaktyki uzależnień w szkołach; przeciwdziałanie alkoholizmowi.
- Pomoc w wyrównywaniu szans edukacyjno-rozwojowych.
- Rozwój usług dla dzieci i młodzieży w dziedzinie sportu i rekreacji.
- Rozwój i upowszechnianie kultury wśród dzieci i młodzieży.

Realizatorzy zadania: Ośrodek pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Urząd Miejski.

Partnerzy w realizacji zadania: policja, media lokalne, GKRPA, placówki oświatowe.

Źródło finansowania: budżet gminy, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, programów celowych, funduszy UE.

5.2. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy.

Cele operacyjne:

- Zwiększenie kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Aktywizacja lokalnego rynku pracy.
- Wsparcie działań wzmacniających rozwój ekonomii społecznej.
- Pozyskanie inwestorów.

Zadania:

- Monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie Gminy.
- Inicjowanie, upowszechnianie i współorganizowanie szkoleń w celu nabycia lub uzupełnienia umiejętności zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Wypracowanie narzędzi systemowej współpracy między OPS a PUP w zakresie działań skierowanych do osób w trudnej sytuacji socjalnej.
- Pomoc w zapewnieniu wysokiej jakości systemu wsparcia ekonomii społecznej.
- Zaangażowanie w realizację polityki rozwoju ekonomii społecznej we współpracy z samorządem gminnym i regionalnym poprzez pomoc w tworzeniu i organizacji nowych podmiotów ekonomii społecznej.

Realizatorzy zadań: Ośrodek pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Partnerzy w realizacji zadań: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, instytucje szkoleniowe.

Źródła finansowania: budżet gminy, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy Unii Europejskiej, fundusz pracy.

5.3. Integracja osób z niepełnosprawnościami.

Cele operacyjne:

- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.
- Rehabilitacja społeczna.
- Wsparcie systemu opieki instytucjonalnej obejmującej kompleksową i zintegrowaną pomoc dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
- Wsparcie psychologiczne i prawne dla osób niepełnosprawnych.

Zadania:

- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych.
- Wnioskowanie o dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych
- Informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i uprawnieniach.
- Przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej.
- Podejmowanie działań w zakresie ułatwiania dostępu do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych.
- Promowanie oferty Warsztatów Terapii Zajęciowej.

Realizatorzy: Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Środowiskowy Dom Samopomocy, Domy Pomocy Społecznej, Ośrodek Pomocy Społecznej.

Partnerzy w realizacji zadań: PFRON, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Źródło finansowania: PFRON, środki własne gminy, dotacje rządowe, sponsorzy, fundusze UE.

5.4. Wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i chorych. Promocja zatrudnienia.

Cele operacyjne:

- Profilaktyka zdrowotna.
- Wzrost poziomu opieki zdrowotnej.
- Aktywizacja seniorów.
- Rozbudowa infrastruktury i rozwój systemu opieki nad osobami starszymi, samotnymi i długotrwale chorymi.
- Opracowanie programów i narzędzi sprzyjających budowaniu i utrzymaniu relacji między pokoleniami.

Zadania:

- Propagowanie zdrowego stylu życia.
- Organizowanie spotkań, wystaw, festynów rodzinnych.
- Umożliwienie uczestnictwa ludzi starszych w życiu społecznym: wycieczki, warsztaty, udział w wydarzeniach organizowanych na terenie Gminy.
- Integracja między pokoleniami.
- Udział we wprowadzaniu osób starszych do społeczeństwa informacyjnego.

Realizatorzy: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Powiatowy Urząd Pracy, Ośrodek Pomocy Społecznej.

Partnerzy w realizacji: klub seniora, Związek Emerytów i Rencistów, media lokalne, koła gospodyń wiejskich, kościoły.

Źródła finansowania: PFRON, środki własne gminy, sponsorzy.

5.5. Rozwój i aktywizacja potencjału społecznego na rzecz rozwoju lokalnego.

Cele operacyjne:

- Zwiększenie uczestnictwa w kulturze, z uwzględnieniem działań skierowanych dla dzieci i młodzieży.
- Rozbudowa infrastruktury oraz warunków służących aktywności sportowej i rekreacyjnej.

- Rozbudowa oferty kulturalnej.

Zadania:

- Wydawanie w formie broszur, prospektów dotyczących tradycji i kultury Gminy.
- Inspirowanie i współorganizacja plenerowych imprez sportowych i rekreacyjnych.
- Kontynuacja i wzbogacanie oferty imprez o zasięgu lokalnym.
- Podniesienie atrakcyjności turystycznej Gminy poprzez budowę ścieżek rowerowych.

Realizatorzy zadań: organizacje pozarządowe, Urząd Miejski.

Partnerzy w realizacji zadań: Ośrodek Pomocy Społecznej, media lokalne.

Źródła finansowania: środki własne gminy, dotacje rządowe, sponsorzy, fundusze Unii Europejskiej.

6. Monitoring i ewaluacja Strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem określającym cele i zadania pomocy społecznej na okres do roku 2022. Proces jego wdrażania jest przedsięwzięciem złożonym, wymagającym dobrego przygotowania merytorycznego oraz podejmowania działań na rzecz wymiany informacji ze społecznością lokalną.

Opracowana Strategia umożliwi wyłonienie głównych celów i kierunków polityki społecznej, podporządkuje działania doraźne działaniom długofalowym z wykorzystaniem silnych stron i szans rozwojowych, a kompensowanie słabych stron i zagrożeń. Pozwoli ona na lepsze zagospodarowanie zasobów ludzkich, sprzętowych, obiektów, instytucji, środków finansowych, wiedzy oraz zwiększy szanse na pozyskanie dodatkowych, zewnętrznych źródeł finansowania dla poszczególnych działań polityki społecznej.

Proces wdrożenia Strategii oparty jest na zasadach: jawności życia publicznego, odpowiedzialności personalnej za wykonanie zadań oraz wieloletniego planowania. Strategia będzie wdrażana przez wyznaczone do tego podmioty.

Wdrażanie elementów Strategii jest procesem ciągłym. Obejmuje przyjęcie wszystkich założonych celów. Kolejny etap prac, to weryfikacja istniejących problemów społecznych i dostosowanie do nich odpowiednich celów i działań.

Strategia przewiduje rozwiązania sytuacji, kiedy jednostka lub grupa ludzi znajdzie się w trudnej sytuacji życiowej, której przezwyciężenie wykracza poza ich własne środki, możliwości oraz uprawnienia. Celem głównym w sferze działań socjalnych władz publicznych jest więc dbałość o to, by jednostki społeczności (zwłaszcza żyjące w trudnych warunkach) miały dostęp do systemu wsparcia społecznego i zasobów społecznych umożliwiających osiągnięcie potencjału koniecznego do samodzielnego funkcjonowania. Niezbędne jest przedstawienie wskaźników, które umożliwią pomiar realizacji założonych w dokumentach celów.

Monitoring i ewaluacja są elementami procesu planowania strategicznego. Gromadzenie danych, ich analiza i interpretacja pozwolą ocenić stopień realizacji Strategii oraz wprowadzić ewentualne zmiany i korekty.

Monitorowanie realizacji Strategii odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość, która dotyczyć będzie danych uzyskanych na koniec każdego roku realizacji Strategii w formie sprawozdania, zaś proces ewaluacji będzie przeprowadzony w połowie i po zakończeniu realizacji Strategii. Zakres tematyczny monitoringu i ewaluacji realizacji Strategii rozwoju Gminy Książ Wlkp. określają cele i wynikające z nich zadania, z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzonej ankiety, które stanowić będą priorytet.

Wskaźnikami ewaluacji będą:

- liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
- liczba porad prawnych udzielonych mieszkańcom Gminy,
- liczba udzielonych porad ofiarom przemocy domowej,
- liczba spotkań grup roboczych powołanych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba kampanii propagujących zdrowy styl życia,
- liczba działań o charakterze informacyjnym lub edukacyjnym w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi,
- liczba przedsięwzięć społeczno - kulturalnych, w których brały udział osoby starsze i niepełnosprawne,
- liczba zorganizowanych spotkań, wystaw i festynów rodzinnych,
- liczba działań mających na celu stworzenie warunków sprzyjających utrzymaniu relacji między pokoleniami,
- liczba wydanych broszur, opracowań nt. dziedzictwa kulturowego Gminy,
- liczba kilometrów oddanych ścieżek i tras rowerowych na terenie Gminy,

- liczba klientów pomocy społecznej,
- liczba osób bezrobotnych,
- liczba porad udzielonych osobom uzależnionym i współuzależnionym od alkoholu,
- liczba "Niebieskich Kart",
- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny,
- liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy.

Ewaluacja pozwoli na dostosowanie form wsparcia do potrzeb i problemów istniejących w Gminie Książ Wlkp. Monitoring i ewaluację Programu prowadzić będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Książu Wlkp. we współpracy z wszystkimi instytucjami realizującymi Program.

7. Zakończenie.

Działania określone w powyższej Strategii są zadaniami ogólnospołecznymi i ważnym elementem polityki społecznej Gminy Książ Wlkp.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książ Wlkp. na lata 2017-2022 nakreśla długofalowe działania mające na celu umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one same w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Realizacja celów niniejszej Strategii powinna w dużym stopniu przyczynić się do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców Gminy Książ Wlkp. oraz stworzenia warunków do zaspokajania potrzeb i realizacji własnych dążeń przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

Najbardziej pożądanym efektem realizacji przedmiotowego dokumentu jest poprawa sytuacji osób wymagających szczególnego wsparcia: niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży, osób starszych. W działania na rzecz integracji tych osób powinni zostać zaangażowani wszyscy uczestnicy życia publicznego.

Wdrażanie Strategii wymaga współpracy wielu partnerów społecznych, zarówno sektora publicznego, pozarządowego jak i prywatnego. Ich partnerska współpraca stworzy warunki do równego współuczestnictwa wszystkich mieszkańców w życiu lokalnej społeczności. Będzie podstawą jej aktywnego rozwoju.

Warunkiem realizacji celów jest stałe dążenie jednostek realizujących strategię do doskonalenia własnych zasobów. Zapewnieniu wysokiej jakości sprzyjać będzie także

realizacja wspólnych projektów i programów z zakresu polityki społecznej podejmowanych wraz z partnerami zewnętrznymi oraz wymiana doświadczeń i wiedzy na temat rozwiązań systemowych odnoszących się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i integracji społecznej.

Osiągnięcie zakładanych rezultatów jest uzależnione od wielkości środków dostępnych na realizację wyznaczonych celów. Niewątpliwie ogromną szansą dla wszystkich podmiotów jest możliwość pozyskiwania środków pozabudżetowych, w tym z Unii Europejskiej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powinna stanowić narzędzie, wykorzystywane w procesie pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej.

Wszystkie podmioty realizujące niniejszą Strategię uwzględniać powinny w trakcie jej wdrażania aktualną sytuację społeczną Książa Wlkp., posiadane zasoby ludzkie, obowiązujące przepisy prawne oraz posiadane i pozyskane z zewnątrz środki finansowe.

Gmina realizuje przekazane do jej kompetencji zadania - czyniąc to w oparciu o posiadane środki stanowiące część środków publicznych, jakimi dysponuje państwo. Jak pokazuje praktyka - samorzady terytorialne gospodarują powierzonymi im środkami efektywniej niż administracja rządowa. Samorządność lokalna kontroluje sferę wydatków jak również zakres kształtowania dochodów Gminy poprzez ustalanie stawek podatków lokalnych (np. podatek rolny czy od nieruchomości) oraz opłat lokalnych np. odpłatności za korzystanie z placówek komunalnych jak przedszkola, ustalanie opłat za świadczone usługi o charakterze publicznym (np. cena wody, wywóz nieczystości). Niestety, efektywność samorządów gminnych jest niekiedy zakłócana przekazywaniem gminom kolejnych kompetencji bez odpowiednich środków na ich realizację⁷.

---

⁷ O Gminie, <http://www.ksiaz-wlkp.pl/?mid=2&smid=13>, stan na dzień: 14.11.2016 r.

8. Bibliografia.

8.1. Opracowania:

1. Auleytner J., Głębicka K., *Polityka społeczna pomiędzy opiekuńczością a pomocniczością*, Warszawa 2000.
2. Janasik T., Jańczak D., *Działo się w Księżu z XX i XXI wieku*, Książ Wielkopolski 2010.
3. Sokołowska M., *Odpowiedzialność społeczna za grupy zależne*, „Studia socjologiczne” 1981, nr 3 [w:] *Praca socjalna w środowisku zamieszkania*, K. Wódz, Katowice 1998.
4. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 1828 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r., poz. 645 ze zm.).
9. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390).
10. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1793 ze zm.).
11. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r., poz. 575 ze zm.).
12. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2016 r., poz. 157).
13. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487 ze zm.).
14. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r., poz. 224 ze zm.).
15. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r., poz. 546 ze zm.).
16. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 963).

17. Ustawa z dnia 29 maja 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016, poz. 1817).
18. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1518 ze zm.).
19. Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2016 r., poz. 599 ze zm.).
20. Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 7 września 2007 r. (Dz. U. z 2016 r., poz. 169 ze zm.).
21. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy, o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1610).
22. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r., poz. 2082 ze zm.).
23. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r., poz. 380 ze zm.).
24. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014 r. poz. 567 ze zm.).
25. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r., poz. 195 ze zm.).
26. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2016 r., poz. 785 ze zm.).
27. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 – 2020.
28. Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014 – 2020.
29. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020.
30. Roczny Program Współpracy Powiatu Śremskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2015 r.
31. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Książ Wielkopolski na lata 2014 - 2020.
32. Roczny Program współpracy Gminy Książ Wlkp. z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2017.
33. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 r.
34. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2013 - 2017.

35. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Książ Wlkp. na lata 2015-2020.
36. Strategia Rozwoju Kraju 2020
37. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
38. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 - Nowy wymiar aktywnej integracji.
39. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
40. *Informacja o działalności gminy Książ Wielkopolski*, Książ Wielkopolski 1998.
41. Informator Gminy Książ Wielkopolski.

8.2. Źródła internetowe:

1. Gminie, <http://www.ksiaz-wlkp.pl/?mid=2&smid=13>, stan na dzień 14.11.2016 r.
2. Rynek pracy w Gminie Książ Wlkp.,
http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Ksiaz_Wielkopolski#rynek-pracy, stan na dzień 31.12.2015 r.

9. Spis fotografii, tabel i wykresów.

9.1. Spis tabel.

1. Tabela nr 1. Liczba ludności w Gminie Książ Wlkp.
2. Tabela nr 2. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Książ Wlkp.
3. Tabela nr 3. Opieka zdrowotna w Gminie Książ Wlkp.
4. Tabela nr 4. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.
5. Tabela nr 5. Powód trudnej sytuacji życiowej - liczba rodzin.
6. Tabela nr 6. Liczba interwencji domowych, w tym z powodu przemocy w rodzinie.

9.2 Spis wykresów.

1. Wykres nr 1. Wiek ankietowanych.
2. Wykres nr 2. Płeć respondentów.
3. Wykres nr 3. Status na rynku pracy.
4. Wykres nr 4. Poziom wykształcenia ankietowanych.
5. Wykres nr 5. Problemy kształtujące sytuację na lokalnym rynku pracy.
6. Wykres nr 6. Problemy dotyczące osób starszych.

7. Wykres nr 7. Problemy osób niepełnosprawnych.
8. Wykres nr 8. Problemy w obszarze opieki zdrowotnej.
9. Wykres nr 9. Słabe strony Gminy.
10. Wykres nr 10. Problemy społeczne występujące w Gminie Książ Wlkp.
11. Wykres nr 11. Problemy przyczyniające się do występowania uzależnień.
12. Wykres nr 12. Czynniki ograniczające bezpieczeństwo w Gminie.
13. Wykres nr 13. Negatywne zjawiska wśród dzieci i młodzieży.